

Vánaligur heilsupolitikkur

Soljóðandi skriv er sent landsstýrismanninum í heilsu- og heilsumála- og heilsumála- stjórnun Högna Joensen

HEILAFELAGIÐ - felagið fyri apopleksi og afasi-rakt, vil her víðir harðliga mótmæla, at deildin E3 á Lands-sjúkrahúsinum, einasta uppveingardeildin í landinum, við bert 9 seingjarplássum, nú er afturlatin vegna sparringar frá 28/11-97 til 5/1-98.

Umframt hesar sparringar, er uppveingardeildin eisini umgjörð til vanligar medisinska deild tveir mánaðir hvørt summar, av tí at með. deildirnar B6 og B7 lata aftur 1 mánað hvørt vegna sparringar.

Apopleksi er ein avleiðing av toppi ella blóðing í heilanum, sum førir við sær ikki bara lammils í færi síðuni, men onnur brek, so sum mist evni at vaska sær, lata seg út og í, duga at fáa sær at eta, finna til hús aftur, mist evni at lesa, skriva, rokna, duga klókkuna, og nógv onnur brek, sum bert serkøn innan økið duga at siggja/viðgera.

Afasi er ein avleiðing av apopleksi, sum førir við sær at tæ, ið rakt eru, kunnu hava trupulleikar við at fata tað, ið sagt verður við tæ, afturat at tæy hava trupult við at tosa. Hetta ger samskiptið við onnur sera trupult, og tæy føla seg ofta sera einslig.

Nøkur koma fyri seg aftur, meðan tæy flestu kenna avleiðingarnar av hesum restina av lívinum, og tí skulu hava regluligar uppveingar so leingi tæy liva. Tað er sera umráðandi, at tæy, ið rakt verða, fáa bráða viðgerð á sjúkrahúsi av serútbúnum starvsfólki (t.v.s. læknar, sjúkrasystarar, ergo-fysioterapeutar og talulærarar), sum hava neyva vitan um apopleksia cerebri, og eru væl upplærð í »Baths prinsippum«, sum er venjing/frett handfaran 24 tímar um døgnið.

Í Danmark verður met, at umleið 7. hvør dani verður raktur, roknað verður við at tittleikin er nakað tann sami í Føroyum.

Royndir í Danmark hava víst, at miðsavnar av hesum sjúklingum á deildir við serútbúnum starvsfólki, hevur minkað munandi um deyðilighetta og fylgjurnar eftir apopleksi. Tøl frá Vejle sjúkrahúsi vísa, at tað eftir bert einum ári vóru heili 38% fleiri, ið yvirlevdu eftir at tæy vóru miðsavnar á eina deild við serútbúnum starvsfólki.

Tað skal ikki nógv hugflog til at rokna út, at 9 seingjarpláss 9 mánaðir um árið ikki kunnu nøkta tævin, tí er avleiðingin av afturlatingunum at nógv fleiri av teimum, ið rakt verða, ongan møguleika hava at koma til uppveingar!!! Hetta vilja vit als ikki finna okkum út!!!

Tað at deildin nú letur aftur meira enn ein mánað, ber í sær, at sjúklingar eru sendir heim mitt í viðgerðini, hettak anna geva varandi afturstig, og harav verður teirra lívsverð munandi skert. Teir sjúklingar, ið ikki eru útskrivaðir, eru fluttir á einasta medisinsku deildina, ið hevur opið og sum als ikki er normerað til uppveing, harafturat er deildin undir stórum tryggti orsakað av afturlatingunum. So stutt fáa hesi sjúklingar nú bert venjing 1-2 tímar um døgnið í 5 dagar um vikuna.

Hetta tiltak er undir alt lágmark, serliga tá hugað verður um at árið 1997 er lýst at verða **HEILAAR** og londini runda um okkum hava brúkt nógv orku at betra viðurskiftini hjá hesum frammanundan niðurprioriterað sjúklingabólki, og longu nú við góðum úrslitum, sum eisini koma samfelagnum til góðar (meira sjálfhjálpi ein verður, minni tørvur er á almennari hjálpi). Hendan beint óvugta mannagongdin innan sjúkrahúsvirkið førir við sær, at tæy, ið rakt verða av apopleksi meðan uppveingardeildin E3 er afturlatin, eru í somu ringu støðu sum áðrenn nøkur uppveingardeild var stovnað.

Hetta meta vit er út av lagi vánaligur heilsupolitikkur, istaðin fyri at tað heldur skuldi verið ein sjálffylgja, at tað bleiv økt um uppveingjarplássini!!!

Til seinast vil nevndin í HEILAFELAGNUM, felagið fyri apopleksi og afasi-rakt harðliga mótmæla sparringini á uppveingardeildini og samstundis seta vit eitt stórt spurnartekin við virðingina av hesum sjúklingabólki og spyrja hvar liggur ábyrgd???

Hvar er etikurinn blivin av!!!!!!!

HEILAFELAGIÐ
Felagið fyri apopleksi og afasi-rakt
Postboks 3301
FR-110 Tórshavn

Lesarabrøv

Viðmerking og rættleiðing til Orð og Mál

Fyri stuttum var umrøtt eitt orð í Orðum og Máli, sum eg gav mær far um. Hetta snøgga orðið var *glæra*. Ahugavert var at lýða á tí, sum røddi um orðið og uppruna tess. Men kortini so saknaði eg okkurt, sum ikki varð nevnt. Tað tókst fyrri mær, sum at hetta orðið var smiðað úti á Føroyamáls-deildini. Men so er ikki!

Kanna vit eftir, hvaðan hetta snøgga orðið er komið, so er tað ið hvussu er ikki av føroyskum eldstaði. - Nei, veruleikin er tann, at hetta snøgga og snotiliga navnorð er alt sum tað er tikið úr íslenskum máli. Navnorðið *glæra* er kvennkynsorð og er sostatt lánorð úr íslenskum. Óivað hava vit eisini her verið ov seinir

á sjóvarfalli eins og við so nógvum øðrum orðum.

Hetta snotiliga orðið *glæra* fellur væl í oyra, og tað hóskar væl í føroyskum máli, eins og flest onnur orð úr íslenskum máli fella væl inn í okkara mál.

Gevið tykkum gætur, sum leggja sendingina til rættis, at hjá summum torskriðum orðum átti stavseting

verði neyðug av og á at trivið í, sum til dømis við hesum orðinum, at stavsett orðið *glæra*. Kanska hevði onkur skrivað tað við *a*, sum av misgáum hevði sett tað í samband við orðið *glar*. Rætta stavseting er *glæra*.

Lurtari útvarpsins

Ein lítil rættleiðing til Orð og Mál

Meg minnst frá tíðini, hvussu vandliga kennari okkara í týskum fór um málæruna: minti og rættad, minti og rættad, aftur og aftur, til tess at næmingar hansara høvdu skilt og fingið so nógv burtur úr lærugreini sum gjørligt.

Nú 27 í hesum endaði tann, sum legði Orð og Mál til rættis, at siga *hjá Sjúrði*. Tó at eg veit, at tann sum legði sendingina til rættis fullvæl kennir til bending-

arreglurnar, so haldi eg - tó at mær onga málsliga rættleiðing nýtist at koma við - tað vera gott eisini at minna hvønn annan á tilikar málsligar villur. Hjá flestum er hesin trupulleikin við at benda persónsnavn ein dagligur trupulleiki. Serliga í hvørjumfalli er mistakið stórt. Sum við týskum *bei* - dómi: Ich wohnt bei ihrer Tante - stýrir fyrsetingarorðið *hjá* alíð hvørjumfalli. Á sama hátt sum Tróndur

bendist Sjúrður. Hjá summum kunnu föllini (kasus) tykjast fløkjaslig, men til ber eisini at siga tað við vanligum setningum: *Sjúrður* kom gangandi (hvørfall). Eg sá *Sjúrð* (hvønnfall). Eg stóð í bátnum hjá *Sjúrði* (hvørjumfall). Bátur *Sjúrðar* (hvørsfall) ella báturin hjá *Sjúrði* (hvørjumfall).

útvarpslurtari

Jólahugni í Vági

... Eina hugnaligast tókti mær dagarnar framman undan jólam. Longsulin eftir jólamum var sterkur, og so vóru tæy eldru fólkini vón at ugga okkum við, at nú høvdu jólini lagt sær skógvarnar í blot, og av tí at vit hvønn dag spurdu komu, so uggaðu tæy okkum við, at jólini vóru farin til gongu, og seinni, at tæy vóru komin so og so langt, og eingin ivi var í sálini um, at jólini vóru ein maður, ið kom ferðandi til bygdina, men hvaðani hann kom, høvdu vit ónga hugmynd um... (Símun av Skarði)

Fríggjadaginn 12. des. kl. 18 hevur kirkjukórið LJOM-UR við Ann Kristin Nielsen, kórleiðara, jólakonsert í Vágs kirkju.

Beint eftir konsertina (kl. 19) verður jólatræið tendrað. Heri Joensen, prestur, og Eyðun Christiansen tala. Ljómur og Frelsunar Herurin syngja. Jólamenn vitja.

Landafrøði

Mentan og umhvørvi - Arbeidshefti

Føroya Skúlabókagrunnur hevur givið út arbeidshefti til bókina »Mentan og umhvørvi«.

Rithøvundur er Christoffur Jensen.

Hefið er ætlað landalæru og samtíðarkunning í framhaldsdeild fólkskúla.

Í hesum arbeidshefti verða menniskjans vinnuvegir viðgjörðir. Hvat vit virka, hvussu

hvønn vit virka.

Meðan arbeitt verður við hesum uppgávum, fer ein ivaleyst at koma eftir, at ein ávis skipan er í alheimsvinnu, vørurnýtslu og tænastum og tí eisini í handilssamskiptinum á hesum økjum. Ein fær eisini innlit í, hvussu henda skipan hongur saman við tí ójavna ríkidóminum og fátækradóminum í heiminum.

Hefið gevur einum betri møguleika at skilja nógvar av teim trupulleikum, vit lesa um í bløðum ella hoyra um í útvarpi og sjónvarpi.

Gramar á Velbastað hevur sett og umbrotið, og Einars Prent hevur prentað.

Hefið er 17 síður til stóddar og fæst fyri 15 krónur.

GÓÐIR BRÚKTIR BILAR

Nissan King Cab 1800 Bensin
2 hurðar, ljósbláur

24.000

Peugeot 106 XS 1.4
árg. 96, 3 hurð, gráur, 35.000 km

92.000

Isuzu Trooper Turbo
árg. 87, 3 hurð, gulur, 173.000 km

18.000

Mazda 929 St. Car
árg. 87, 5 hurð, vinreyð, 90.000 km

9.000

Mitsubishi Galant GLS
árg. 92, 4 hurð, vinreyð, 97.000 km

107.000

Opel Rekord 2.0 LS
árg. 85, 4 hurð, bláur, 107.000 km

5.000

Peugeot 406 SV 2.0
árg. 92, 4 hurð, bláur, 17.000 km

178.000

Toyota Camry 2.0 GLI
árg. 86, 4 hurð, vinreyð, 185.000 km

36.000

Toyota Land Cruiser
persónbilur
árg. 86, 3 hurð, svarur, 200.000 km

60.000

Toyota Lite Ace
diesel, árg. 87, 2 hurð, hvítur, 166.000

24.000

P/f MEINHARDT
ARGE Á Hálai - Box 3171
110 Tórshavn

Tlf. 16161